

Regionális és Környezeti Gazdaságtan (MSc)

záróvizsga tételsor

Fenntartható környezet- és erőforrás-gazdálkodás

2021. január

1. A környezetgazdaságtan elmélete

- a. A környezetgazdaságtani vizsgálat tárgya és módszerei. A természeti tőke és az ökoszisztéma-szolgáltatás fogalma. Az ökoszisztéma-szolgáltatások típusai.
- b. A természeti tőke pénzbeli kifejezése, a teljes gazdasági érték koncepciója. A környezetértékelés módszerei.
- c. A környezetszennyezés endogén makroökonómiai okai. Növekedés, a szűkösségből való választási kényszer, a mérés problémái. A fenntartható fejlődés koncepciója és különbözősége a fenntarthatóság közgazdasági értelmezésétől. Erős és gyenge fenntarthatóság.
- d. A környezetszennyezés endogén mikroökonómiai okai. Külső gazdasági hatás, közjavak problémája, diszkontálás.
- e. A környezethasználat hatékony szintje. A hatékony szint elérése környezetpolitikai beavatkozásokkal, Pigou és Coase elméletei.
- f. A Coase-tételen alapuló környezetpolitikai beavatkozások: jogallokálás, felelősségi szabályok.
- g. A Pigou-tételen alapuló környezetpolitikai beavatkozások: gazdasági ösztönzők, közvetlen előírások.
- h. A környezetpolitikai beavatkozási eszközök közötti választás szempontjai. A kormányzati kudarcok forrásai a szabályozásban.

2. Fenntartható természeti erőforrás gazdálkodás

- a. Jelenkép és jövőkép: az emberiség és környezetének kölcsönhatásai. A népesség-változás és a fejlődés sajátosságai; megatrendek, a jövő víziói, forgatókönyvek. A kihívásokra adott főbb válaszok, célok, stratégiák.
- b. A statikus és dinamikus közgazdasági hatékonyság szerepe a fenntartható fejlődés vizsgálataiban és tervezésében. „Alkukötés” a jövő nemzedékeivel.
- c. A nem megújuló erőforrások hatékony elosztásának problémaköre. A kemény és a puha átmenetek kérdésköre. A hosszú időhorizontok, a helyettesítők és a kitermelési költségek szerepe.
- d. A megújuló erőforrások gazdaságtan. Energiagazdálkodás: a megújuló erőforrásokra való átállás.
- e. Vízgazdálkodás: input- és output-oldali problémák és megoldási lehetőségek.
- f. Földgazdálkodás: területhasználat, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Az élelmiszerelőállítás és élelmiszerbiztonság aktuális problémái.

- g. Levegővédelem: a különböző szennyező-típusok (pl. helyhez kötött, mozgó, pontszerű, diffúz, helyi és globális) szabályozásának gazdasági kérdései.
- h. Toxikus anyagok, perzisztens szennyezők, és a környezeti igazságosság kérdésköre.

Irodalom:

Bartus Gábor – Szalai Ákos: Környezet, jog, gazdaságtan. Környezetpolitikai eszközök, környezet-gazdaságtani modellek és joggazdaságtani magyarázatok. Pázmány Press, Budapest, 2014.

Tom Tietenberg – Lynne Lewis: Environmental and Natural Resource Economics (11th Edition) Routledge, 2018.

Ajánlott irodalom:

Marjainé Szerényi Zsuzsanna: A természeti erőforrások pénzbeli értékelése. Közgazdasági Szemle, XLVIII. évf., 2001. február, 114-129. o.

Regionális és Környezeti Gazdaságtan (MSc)

záróvizsga tételsor

Regionális gazdaságtan

2021. január

1. A gazdaság térbelisége, telephelyelméletek

- a. A „main-stream” gazdaságtan és a regionális gazdaságtan, az „egy pont” és a „térben kiterjesztett” gazdaság összehasonlítása. A regionális tudomány kialakulása és jellemzői.
- b. Von Thünen mezőgazdasági telephelyelmélete és későbbi alkalmazásai.
- c. Alfred Weber ipari telephelyelmélete, hiányosságai.
- d. Lösch és Christaller elméletei.
- e. Tevékenységek helyének optimalizálása (költségminimalizáló és bevételmaximalizáló iskola eredményeinek szintetizálása - Greenhut), a regionális mikroökonómia alapkövei.
- f. Transznacionális vállalatok telephelyválasztása (Dunning OLI paradigmája)
- g. Az infrastruktúra és közjavak fogalma, fő jellemzőik.
- h. A költség-haszon elemzés. Az infrastruktúra szerepe a fejlesztési stratégiákban.

2. Régiók, regionális fejlődés

- a. A régió fogalma és típusai.
- b. Multiplikátor és akcelerátor hatások. Douglass C. North exportbázis elmélete.
- c. A növekedési pólusok elmélete, magyarországi alkalmazása.
- d. Termelési tényezők regionális mobilitása, neoklasszikus regionális növekedési modellek.
- e. Az új gazdaságföldrajz (New Economic Geography, NEG).

3. Térségi gazdaságfejlesztés

- a. A gazdasági növekedés tényezői. Malthus, Solow és North elméletei.
- b. A regionális gazdasági fejlődés fogalma és magyarázatai 1. (gazdaságtörténeti iskola, evolúciós irányzatok).
- c. A regionális gazdasági fejlődés fogalma és magyarázatai 2. (szociológiai iskola, közgazdasági iskola).
- d. Gazdasági tér fogalma és lehatárolásának lehetőségei. Területi politika eszközei. Területfejlesztés, mint gazdaságpolitikai eszköz.
- e. Területfejlesztési tervek készítésének alapelvei és módszertana.
- f. Helyi gazdaságfejlesztés értelmezése. Helyi fejlesztések szerepe, jellemzői, eszközei és lehetőségei a térségi gazdaságfejlesztésben.

4. Regionális politika

- a. Az EU regionális politikájának kialakulása és története az 1988-as reformig.
- b. Az 1988. évi reform szükségessége, alapelvei, az alapelvek tartalma és későbbi módosulásai.
- c. Az EU regionális politikájának megvalósulását támogató alapok története, céljai, felhasználási területei.
- d. Az EU regionális politikája a 2000-es évektől a 2004-es bővítésig (regionális politika cél- és eszközrendszere, előcsatlakozási alapok).
- e. A 2004. (és 2007., 2013.) évi bővítés hatásai, a regionális politika jövője.
- f. Határmenti regionális együttműködés és vidékfejlesztés az EU-ban.

Ajánlott irodalom:

Illés Iván: Regionális gazdaságtan, területfejlesztés. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Typotex Kiadó, Budapest, 2008.

Lengyel Imre: Regionális gazdaságfejlesztés. Versenyképesség, klaszterek és alulról szerveződő stratégiák. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Kocziszky György: Területfejlesztés módszertana. Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar. Miskolc, 2008.

Szentes Tamás: Fejlődés-gazdaságtan. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest, 2011.

Regionális és Környezeti Gazdaságtan (MSc)

záróvizsga tételsor

Környezeti teljesítményértékelés

2021. január

1. Környezeti kockázatok és vállalati stratégia

- a. Jellemezze a technológiai fejlődés, a gazdasági növekedés és a környezet állapota között fennálló kapcsolatot! Mutassa be a fenntarthatósági problémák műszaki megoldásának előnyeit és korlátait!
- b. Mit értünk környezeti kockázatok alatt és milyen fajtáit ismerjük? Jellemezze a vállalatokat a környezeti kockázatok szempontjából! Mit értünk az alatt, hogy a kockázat 'társadalmi kategória'?
- c. Mutassa be a vállalatok környezeti stratégiáját meghatározó tényezőket és a fontosabb stratégia-típusokat (Steger- és Reinhardt-féle csoportosítás)!
- d. Mutassa be a vállalati környezeti irányzatokat, azok előnyeit és hátrányait: csővégi, megelőző jellegű, ipari ökológiai megoldások!

2. Környezeti teljesítményértékelés

- a. Mi a jelentősége a vállalatok környezeti teljesítmény értékelésének és milyen nehézségei vannak?
- b. Mutassa be a környezeti indikátorok szerepét, jelentőségét a vállalati környezetvédelmi döntések megalapozásában!
- c. Ismertesse a környezeti indikátorok fajtáit (több szempont szerint is)! Mutassa be az ISO14031 szabvány által ajánlott indikátor-típusokat és jellemezze azokat!
- d. Milyen követelményeknek kell megfelelniük a környezeti indikátoroknak? Ismertesse a különböző érintett felek információigényét és annak kielégítésének a lehetséges módjait!
- e. Mit értünk környezeti számvitel alatt és melyek a legfontosabb előnyei a vállalatok számára? Milyen költség típusokat azonosíthatunk a környezeti számvitel segítségével?

3. Környezeti Irányítási Rendszerek

- a. Mutassa be a Környezeti Irányítási Rendszerek szerepét a vállalatok működésében!
- b. Melyek a Környezeti Irányítási Rendszerek alapelvei?
- c. Ismertesse a Környezeti Irányítási Rendszerek kiépítésének egyes lépéseit!
- d. Mutassa be a környezeti politika jelentőségét a vállalatban belül! Milyen a jó környezeti politika?
- e. Mutassa be a Környezeti Irányítási Rendszerek működési mechanizmusát a vállalatban belül!

- f. Milyen piaci mechanizmusok biztosítják a Környezeti Irányítási Rendszerek átláthatóságát, megfelelő működését?
- g. Hasonlítsa össze az ISO14001 nemzetközi szabványt és az Európai Unió EMAS rendeletét, hangsúlyozza a különbségeket és hasonlóságokat!

4. A környezeti menedzsment eszközei

- a. Mutassa be az öko-marketing szerepét a vállalatok életében! Térjen ki a környezetbarát termékek és az öko-címkék szerepére, valamint a greenwashing veszélyeire!
- b. Hogyan integrálhatóak a környezetvédelem elvei a 4P marketingstratégiába?
- c. Mutassa be a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) jelentőségét, a kialakulásához vezető tényezőket és mutassa be a CSR területeit!
- d. Hogyan függ össze a CSR a fenntartható fejlődéssel? Melyek a CSR-rel szemben megfogalmazott legfontosabb kritikák és milyen eredményeket várhatunk tőle?
- e. Melyek a környezeti konfliktusok legfontosabb forrásai? Hogyan kezelhetők az egyes konfliktusok? Vonjon le következtetéseket egy-két ismertebb konfliktus-helyzetből a környezeti konfliktusok kezelésére vonatkozóan!
- f. Milyen innovatív üzleti modelleket ismer? Hogyan értékelné ezeket a fenntartható fejlődés szempontjából?
- g. Mit értünk üzleti modell vászon alatt? Miért készítik a vállalkozások? Ismertesse a három rétegű üzleti modell vászon elemeit!
- h. Milyen tendenciák érvényesülnek a fogyasztás területén és milyen lehetőségei vannak a vállalatoknak a fenntartható fogyasztás előmozdítására?

Ajánlott irodalom:

Kósi Kálmán, Valkó László: Környezetmenedzsment. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Typotex Kiadó, Budapest, 2006.

Csutora Mária – Kerekes Sándor: A környezetbarát vállalatirányítás eszközei. KJK Kerszöv, Budapest, 2004.